

NAMESTO PISEMSKIH ČESTITK:
 REPUBLIŠKI SVET SINDIKATOV, REPUBLIŠKI ODBORI IN »DELAVSKA ENOTNOST« ŽELIJO DELOVNIM LJUDEM SREČNO NOVO LETO!

DELAVSKA ENOTNOST

PROLETARCI VSEH DEŽEL - ZDRUŽITE SE!

Četrtek, 30. decembra 1965

Št. 52, leto XXII

Spet se je zavrtil vrtiljak časa okoli svoje osi in Silvester se je s šegavo roko podpisal v koledar naslednjega dne. Mi pa smo postali za tristo in petinšestdeset dni starejši, bolj zreli, za tristo in petinšestdeset dni bolj izkušeni. Pa tudi bolj hrabri. Pač zato, ker smo se odločili, da izbrišemo iz svoje karakteristike veliko napak. Vendar ne, nihče noče izpiti zdaj koktejla utvar namesto zdravice čistega vina. Priznamo si, mnoge od teh napak smo šele zaslutili, kaj šele, da bi jih odpravili. In vendar si moremo sami sebi s ponosom nazdraviti: v marsičem smo uspeli, veliko tega, kar smo si zažali, smo tudi uresničili. Vendar zdaj ne bi obujali spominov. Obesimo jih raje na zadnjo vejo jelke. Ob spominih se ljudje starajo. Mi pa hočemo ostati mladi, ker je v mladosti polet in volja, ker mladost hrepeni za prihodnostjo. Ker se tudi nam mudi v bodočnost.

Realizem bi pri nas lahko poimenovali s sedanostjo, to pa z reformo. In obratno: reforma je realizem in sedanost. Ta čas pa ima v sebi veliko prozaičnega. Boljše delati, boljše gospodariti. Biti konkurenčen tam, kjer človeštvo prodaja svojo pamet in svoje delo. In ta gesla moramo spravi v realnost. Če pa pri tem nismo čustveno razburkani, ni naključje, saj se marsikdaj skriva za temi našimi prizadevanji prgišče samoodpovedi. Toda nihče bi nam ne mogel v tem trenutku reči, da nismo optimisti. Saj kaj drugega sploh biti ne moremo. Tako kot vsaka druga cesta, ima tudi ta naša samo dve smeri: nazaj in naprej. In ker si bodočnosti ne moremo izbrati tako, da bi vlili raztopljenega svinca v vodo, smo si za popotnico izbrali delo.

Edino vozilo, ki smo si ga tako drug drugemu namenili za sedanost, je delo. Samo... Mar ga bomo še kar naprej zavijali v obrabljene in zaprašene liste preteklosti? Še posebej zdaj, ko smo si napisali svojo veliko listino? Listino, kjer ima vsaka stran zlato obrezo. Zlato obrezo samouprave. Prav tu moramo vzeti to, kar potrebujemo. Saj to ni le pravica vsakogar izmed nas, to je tudi naša skupna dolžnost. In če naj bo to naše vozilo hkrati tudi naša popotnica za prihodnost, potem je res ne moremo več povezovati v pajčevino preteklosti. Te pajčevine pa se po koteh še veliko drži.

Čakamo. Kdo ve zakaj čakamo in ne pometemo te pajčevine. Toda nekaj je gotovo: dokler ne bomo tistih črk z naše velike listine, tiste zlate obreze samouprave vzeli s seboj na pot iz sedanosti v prihodnost, tako dolgo bodo tudi naša gesla ostala samo gesla. Nikoli pa resničnost! In če smo že pristali na samoodpovedi, da bi te svoje težnje uresničili, potem nikakor ne bi smeli sami sebi dopustiti, da pozabljamo na te pravice. Še posebej, ker smo trdno prepričani, da samo tako in v kratkem času lahko uresničimo naše zamisli. Vse pravice ima vsakdo izmed nas, da dela, da tudi gospodarji z rezultati tega dela. Zlate obreze samouprave pa vendarle nismo natisnili v našo veliko listino samo zato, da bi jo polepšali, da bi jo zdaj za vsakega Silvestra morali očistiti prahu in pajčevine, da bi spet dobila lesk. V tej zahtevi smo lahko in moramo biti sebični.

Najvažnejši pa je pri vsem tem človek. Včasih smo mu rekli državljani, zdaj mu pravimo proizvajalec in k temu z velikimi črkami dodajamo upravljavec. A če smo ga že napotili v bodočnost, če smo mu dali za popotnico delo, potem mu dajmo zdaj še tisto drugo, da bo sploh mogel na pot. Dajmo mu pravico, da tudi sam odloča o tem, kaj bo z njegovo popotnico. Pravzaprav, to pravico si mora sam vzeti, sam si jo izoblikovati, sam jo določiti, sam odrezati po velikosti popotnice. Kajti šele v tem primeru bo res postal upravljavec in ne bo hočeš nočeš obračal hrbta našemu smerokazu, na katerem piše: naprej. Samo v tem primeru bo tudi jasno videl svojo perspektivo. Pa še na nekaj ne bi smeli pozabiti, da smo ta proizvajalec in upravljavec mi sami. Torej gre tudi za našo skupno perspektivo.

Ostal nam je tako še zadnji dan sedanosti, potem pa se bo spet začel vrteti okoli svoje osi vrtiljak časa. Ostanemo pa nam tudi naloge. Za novih tristo in petinšestdeset prozaičnih dni nalog. Pa pustimo razmišljanje o tem, kajti naslednji Silvester se še ni rodil. Letošnjemu v slovo, sebi pa v zdravico nalijmo vina v čaše.

Iz današnje številke:

- 2. stran:
VLOŽIMO VSE NAPORE
ZA URAVNOVEŠENJE GOSPODARSTVA –
Novoletni intervju s predsednikom RS ZSJ za
Slovenijo tov. Francem Popitom
- 2. in 3. stran:
LISTI IZ POPOTNE BELEŽNICE
- 3. stran:
POMENKI NA SILVESTROVO

- 4. in 5. stran:
SREČNO IN POGUMNO V NOVO LETO
- 6. stran:
O ZNANJU GOVORIMO ZDAJ VSI –
Anketa v Trziču
- 7. stran:
NOVOLETNE REMINISCENCE
- 8. stran:
Humoristov (konstruktivni) stenčas
NAJBOLJŠI VIC
Intervju v karikaturi: odgovarjajo Božo Kos,
Andrej Novak, Milan Maver

1966

MARJAN JENKO, predsednik Republiškega odbora sindikata delavcev družbenih dejavnosti:

VPRAŠANJE: Kako razrešiti obstoječe neskladnosti v organizaciji in delovanju zdravstvene službe in zagotoviti optimalne možnosti za učinkovito in racionalno delo?

MARJAN JENKO: V poslednjih letih ugotavljamo tako v družbeno-političnih skupnostih, kakor v delovnih organizacijah, da gibanje celotnih stroškov za zdravstveno varstvo ni povsem v skladu z rezultati zdravstvene dejavnosti.

Delovni kolektivi zdravstvenih organizacij morajo zato v bodoče postati odgovornejši činitelji pri določanju in urejanju funkcije zdravstvene varstva, pri razdeljevanju ter trošenju finančnih sredstev.

SLAVKO BOHANEC, predsednik komisije za izobraževanje, kulturo in tisk:

VPRAŠANJE UREDNIŠTVA: Sindikati so v preteklem letu v svojem političnem delovanju zelo pogosto naglašali pomembnost izobrazbene in splošno kulturne stopnje proizvajalcev; zaradi njihovega boljšega strokovnega dela, urejanja problemov dela in razpolaganja z rezultati dela. Lahko poveste, kje je to spoznanje že rodilo praktične rezultate. A kje sodite, da smo najbolj v zaostanku in da nas čaka s korakom v novo leto tudi največ dela?

DOLFKA BOŠTJANČIČ, predsednica komisije za standard in delovna razmerja:

VPRAŠANJE: Problemi, ki jih obravnava vaša komisija - od zaposlovanja, medsebojnih delovnih razmerij, 42-urnega delovnega tedna, varstva pri delu pa otroškega varstva, prevoza na delo, dopustov, do stanovanj itd. - imajo skupni imenovalec standard delovnih ljudi. Prav gotovo imajo tudi naloge za razreševanje širšega spektra občutljivih vprašanj, ki so med seboj povezana, skupni imenovalec za prihodnje leto?

ODGovor: Imajo - aktivnost sindikalnih podružnic v delovnih organizacijah v skladu s stališči V. kongresa sindikatov Jugoslavije, ki jih je reforma ponovno postavila v ospredje. Gre namreč tudi za to, da se v delovnih organizacijah razporedi del dohodka za skupni standard. Kako bodo o tem odločali delavski sveti, je veliko odvisno od stališč sindikalnih organizacij. V delovnih organizacijah naj se ureja vse tisto, kar je tudi del standarda delavcev, od prispevkov za dopuste in rekreacijo v najširšem smislu, ki naj bodo tudi baza za namensko varčevanje, do prehrane itd. To velja tudi glede stanovanjske politike, ki je eden od osnovnih problemov v prihodnjem letu.

K normam o medsebojnih delovnih odnosih spadajo tudi urejeni delovni pogoji ter interna zakonodaja za varstvo pri delu. Kajti zadovoljstvo delavcev ni odvisno le od materialnih sredstev, temveč tudi od okolja, v katerem delajo in živijo.

O znanju govorimo zdaj vsi

O nujnosti izobraževanja zaposlenih ne kaže več izgubljati načelnih besed. Tržič se je lotil tega problema letošnjo jesen z vso resnostjo. O izobraževanju odraslih sta razpravljala občinska skupščina in razširjeni plenum občinskega komiteja ZK. Jasna zahteva po načrtnem izobraževanju pa je terjala za izhodne dele slike o izobrazbeni strukturi delavcev ter o izobraževalni politiki v delovnih organizacijah. V ta namen so družbeno-politične organizacije sknaly z delavsko univerzo pripravile anketo, ki jo je izpolnilo 29 delovnih organizacij (stanje 1. septembra). Zanimivo je, kako je že anketa sama po sebi bila v prid delovnim organizacijam. Več ali manj so bile vse v zadržki za podatke. Toda nekateri so se hitro znašli in in izkoristili za ureditev svoje interne evidence. Druge pa so ob njej vsaj začetno, da kadrovske politike v bodoče ne bodo več mogle nuščati na stranskem tiru.

Analiza na osnovi zbranih podatkov kaže obstoječe stanje, ki ni najbolje, toda tako vsaj vemo, kje smo. Tako od 4253 zaposlenih nima osnovne slošne izobrazbe 49% delavcev. Nekvalificiranih in polkvalificiranih delavcev je po sistematizaciji delovnih mest preveč za 44%, vseh ostalih kategorij delavcev pa je premalo: kvalificiranih delavcev je glede na sistematizacijo delovnih mest premalo za 37%, visokokvalificiranih za 18%, s srednjo izobrazbo za 64%, z višjo za 214% in z višjo za 227%. Nekoliko bodo to nezadovoljivo izobrazbeno strukturo lahko popravili študenti, ki jih je skupaj 166 (nezadovoljivo zasedeni delovni mest pa je v celoti 1094). Redno jih študira 101, v oddelkih za odrasle pa 65. Po sistematizaciji delovnih mest manjka le 18 delavcev (0,5%) in torej ne manjka strokovnega kadra na številu, temveč ho treba z izobraževanjem zaposlenih izboljšati strukturo.

MALA SKUPŠČINSKA TRIBUNA

Tovarišico MARIJO FAGANELI, upravnico delavske univerze iz Tržiča, srečujemo pogosto tam, kjer teče beseda o izobraževanju. Je tudi poslanka Prosvetno-kulturnega zbora Skupščine SRS. Zadnjih smo ji prisluhnili v skupščinski dvorani, ko je pripovedovala, kako so se v Tržiču lotili odpravljanja nizke izobrazbene ravni delavcev. Naše uredništvo jo je naprosilo, da misli, ki jih je izrekla tam, še bolj razplete in tako našim bralcem predstavi ta splošni slovenski problem, kakor ga je videti v Tržiču. Rada se je odzvala našem vabilu in poslala svoj prispevek v naš »novoletni nabiralnik«.

Samoupravni organi štejejo skupaj 902 člana, torej je že vsak peti delavec intenzivneje vključen v samoupravljanje. Toda med člani samoupravnih organov jih je brez polne osnovne šole ena petina, politično šolo pri delavski univerzi jih ima 3,9%, šolo za upravljalce pa 8,2%. Glede na to, kako imajo delovne organizacije organizirano kadrovske izobrazbeno službo, jih je moč razvrstiti v tri skupine. Samostojne referente za izobraževanje imata le predilnica in Peko, pet delovnih organizacij ima delavce, ki poleg poklicnega dela skrbijo še za izobraževanje, 22 delovnih organizacij pa sploh nima stalno zaposlenega delavca za to. Ponekod kljub temu le obstoja precejšnja skrb za izobraževanje. Toda po potrebi se navadno s

tem ukvarjajo direktorji ali računovodje. Že v času zbiranja anketnih odgovorov so predstavniki družbeno-političnih organizacij in delavske univerze obiskali delovne organizacije z namenom, da bi s skupnimi napori še letos razmahnilo izobraževanje zaposlenih v oddelkih osnovne šole za odrasle in v seminarjih za družbeno izobraževanje. Takemu razgovoru je na primer v predilnici prisostvovalo 25 ljudi, kar tudi že kaže na širši interes za ta vprašanja. Velik poudarek izobraževanju je dala tudi občinska konferenca SZDL, ki je imela pred seboj že izdelano analizo o strukturi zaposlenih. Predsedstvo občinske skupščine je sklenilo, da bosta analiza obravnavala svet za industrijo in obrt ter svet za šolstvo in s tem pripravila razpra-

vo na seji občinske skupščine. Sindikati si prizadevajo, da bi izobraževanje našlo svoje mesto tudi v statutih in da bi uspešno končana osnovna šola postala eden izmed pogojev za zaposlitev. Prekratek je čas, da bi določene rezultate lahko podkrepili s števkami, toda človek ima občutek, da se besede izobraževanje prijemlje resnost. To jesen je tovarna Peko kot prva imela samostojno šolo za upravljalce, pa tudi delo v osrednji šoli za upravljalce in politični šoli že teče. Razgovori v delovnih organizacijah so dajali upanje, da bomo letos imeli štiri oddelke osnovne šole za odrasle. Žal je ob vseh prizadevanjih štel vpis le 39 slušateljev (kako skromen bi bil šele rezultat gola razpisa!). Število teh pa se je po enem tednu skrčilo na 24. Kje so vzroki? Izpolnitev proizvodnega plana, redukcija električnega toka, težave z delovnimi izmenami in vprašanje, kako časovno omogočiti šolanje. Tu zadenemo na nov problem naših delovnih organizacij, na organizacijo dela. In končno je ovira tudi oklevanje glede določila v statutih o potrebnosti osnovne splošne izobrazbe. In zakaj tolikšen osip števila vpisanih slušateljev? Po sredi je denar. Delovna podpira šolanje sklad za šolstvo, šolnino pa plačujejo slušatelji sami. Delovne organizacije kažejo malo pripravljenosti za denarno pomoč, letna šolnina pa stane slušatelja 40.000 din. Delavci, mladi, nekvalificirani, večinoma z nizkimi osebnimi prejemki, pa včasih teh bremen ne zmorejo, saj stanejo samo skripte dodatnih 12.000 din. Na začetku poti smo. Vemo, kaj nam manjka in pripravljamo smo na skupna prizadevanja. V veliko pomoč pa bi nam bila širša družbena stališča do enakovrednega uveljavljanja pravice do izobraževanja tako šolarja kot zaposlenega delavca. MARIJA FAGANELI

Namesto bere kulturnih dogodkov

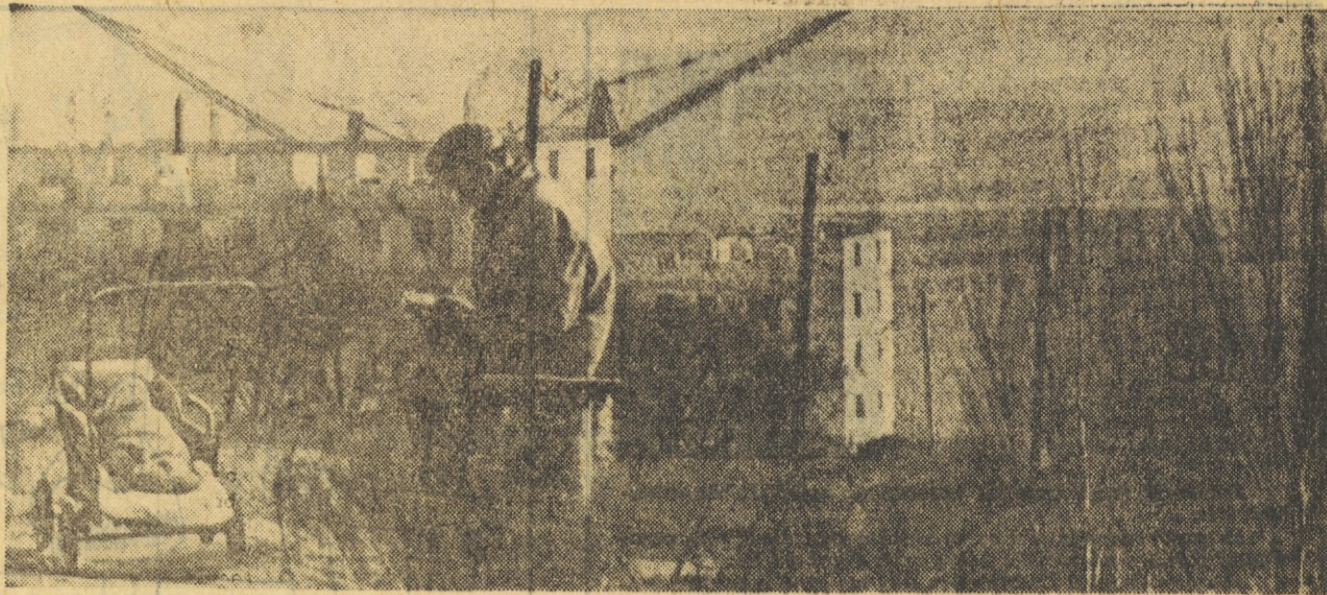
Razgovor z ravnateljem novomeške gimnazije in učiteljska VELJKOM TROHO

»Up in zagotovilo? - Mladina!«

Če bi se ob koncu letošnjega leta, v katerem so se Novomeščani »še posebno razgreljeli« ob šeststoletni rojstni svojega mesta, odločili le za opis novomeških kulturnih dogodkov in novic, bi bilo »novoletne bere« toliko, da bi ne šla v naš nabiralnik. Ni bilo meseca v letu, v katerem bi Novomeščani ne organizirali ali pripravili gledališke predstave, razstave knjig ali dokumentov, slikarskih del in še drugih manifestacij svojega prazničnega razpoloženja. Vendar - Nobeno mesto, pa tudi Novo mesto, ne živi samo leto dni; bolj značilen za kulturno življenje je takšen pokrajinski središču je njegov vsakdanji življenjski utrip. Bolj kot novice o kulturnih dogodkih pa lahko ta utrip posredujejo besede človeka, ki živi in dela v takšnem mestu in s svojimi nagnjenji in prizadevanjem soustvarja v njem kulturno atmosfero. Zato se pri nabiranju vtisov, kako Novo mesto »kulturno diha«, nisem odločil za razgovor z »uradnimi predstavniki« novomeškega kulturnega življenja, ampak sem si izbral za razgovor tovariša Veljka Troha, ravnatelja novomeške gimnazije in učiteljska in poslanca prosvetno- ... lturnega zbora slovenske skupščine. »Če je že treba kaj reči, naj kar takoj povem, da Novo mesto ni kulturna provinca. Res, da med posameznimi kulturnimi dejavnostmi še ni prave harmonije, toda nekatere dejavnosti so močno razvi-

dobnega. »S čim pa se vedno niste zadovoljni?« »Morda bo odgovor na to vprašanje obarvan s pedagoško primesjo, toda iz svoje kože ne morem! Vrzel čutim v glasbeni in likovni vzgoji mladega rodu, oživiti pa bi bilo potrebno tudi literarno nagnjenost med dolenjsko mladino, ki je bila v preteklosti bolj izrazita, kot je danes. Tudi v Novem mestu čas vse hitreje teče in tako tudi dijaški mladini zaradi natrpanih učnih programov in laboratorijskega dela manjka časa za umetnostno izobraževanje in izražanje. Da bi pa le ne zašli preveč v »tehnicizem«, organiziramo takšne oblike kulturne dejavnosti in razvedrila, ki ne jemljejo preveč časa: večere umetniške besede, cikluse recitacij itd. Prizadevamo si posredovati različne vrste kulturnih manifestacij v čimbolj privlačnih oblikah, ker le-te zaradi enkratnosti in novosti že same po sebi pritegnejo mladino, ki nato prisluhne tudi ideji in doživi vsebino predstave.« »Katera glavna naloga pa čaka ljudi, ki so po poklicni usmerjenosti dolžni organizirati kulturno življenje v Novem mestu?« »Predvsem: čimbolj dvigniti raven izobrazbe in splošne razgledanosti mladine, da bi bila umetnost sposobna polno doživljati pa tudi soustvarjati. Če bomo mlade samoupravljavce izobraževali le družbeno-politično, bo njihovo spoznavanje in doživljanje naše družbe in sveta enostransko. Dolžni smo jih vzgojiti tudi za dojevanje kulturnih in umetniških vrednot!« VINKO BLATNIK

GALJA JE ENA IZMED MNOGIH

Prosti čas — pogosto ob knjigi

Ena najbolj živahnih ulic v Moskvi, ulica Gorkega. Popolna sem se v množico, ki se je zgrinjala v knjigarno. Ne samo iz radovednosti, zakaj toliko ljudi, temveč tudi z željo, da kupim vodič po Moskvi z načrtom mesta. Kajti brez vsega tega si v velikem, tujem mestu kot brez nog in glave hkrati. Prodirla sem od oddelka do oddelka in povsod dobila odgovor: »Nimamo.« Tudi od pulta, nad katerim je pisalo »geografske knjige«, sem odšla praznih rok. Nemočna in izgubljena sem obstala pri izhodu.

Pravkar dobili, temveč, da se pretaka reka ljubiteljev knjig prav povsod, kjer jih prodajajo. Skratka, ljudje navadno veliko kupujejo knjige. Obenem pa sem se tudi prepričala, da so Rusi slabi mojstri za »reklamo«. Po treh urah napornega iskanja sem bila še vedno brez knjige, ki sem jo iskala.

V treh urah sva z Galjo postali kar dobri znanci. Stekla je beseda, razumljivo, najprej o knjigah, pa o turizmu, ki je v Rusiji šele v povojih, in tudi o Jugoslaviji. Na katerokoli področje sva v razgovoru zašli, je Galja za čuda veliko vedela, celo o Jugoslaviji več, kot sem se nadejala.

»Tuje dežele poznam le iz knjig, filmov, rada pa bi potovala... Morda prihodnje leto, ko naš letnik konča študij, Kam? Ne vem, odvisno je od profesorja. Večkrat je že bil v Jugoslaviji in pripovedoval nam je o vaši deželi. Lepa je in ljudje so gostoljubni.«

Poslovili sva se pred hotelom, ko se je dan že dodobra umaknil noči. Galja pa je imela do doma še pol ure vožnje z metrom.

Bila sem utrujena in slabe volje, ker sem ostala v razseznem mestu »brez nog in glave«, brez vodiča, pa vendar z lepimi vtisi zaradi ustrežljivosti mladega ruskega dekleta.

Naslednji dan sem zaradi mnogih drugih vtisov že skoraj

šlo prav. Včasih je v knjigarnah »predmestju večja izbira...« mi je med drugim napisala Galja.

Morda sem jo užalila s pripombo, da po svetu v vseh večjih mestih dobiš na vsakem koraku »vodiča«, ker sodi to k turizmu. Rusi so občutljivi in veliki rodoljubi... In res je tudi, da se v osem milijonsko prestolnico Zveze vsak dan prelije okrog milijon in pol potnikov iz

Sovjetska zveza

pozabila na dogodek prejšnjega popoldneva. Ko pa sem se opoldne vrnila v hotel, mi je receptor izročil zavitek s pismom. V zavitku so bile knjige: o Moskvi, posebna o Kremlju, knjiga z opisom vseh znamenitosti Leningrada...

»Ker ste povedali, da greste tudi tja... Morda vam bo pri-

drukih sovjetskih republik in da jih potrebujejo vodiče, če se jih ne bodo naučili. Torej vzroka za pomanjkanje takih stvari le ne morem pripisati samo pomanjkanju smisla za reklamo in turizmu.

Četudi je bilo kanček prizadetosti zaradi moje večerjane pripombe o turizmu, sem pre-

pričana, da mi je poslala knjige predvsem iz prijaznosti in pozornosti do tujca in z željo, da čimveč zvem o njeni domovini. Da v Sovjetski zvezi taki ljudje niso izjema, temveč pravilo, sem se prepričala na štirinajst tisoč kilometrov dolgem potovanju od Estonije do Armenije. Pa tudi to sem videla, da ljudje veliko bero, da cenijo knjige. V metrojih in v avtobusih, v vrsti pred gledališko blagajno berejo knjige ali časopise. Celotni soferji taksijev med čakanjem »svojih strank« bero. Spoznala sem, da gneča v moskovskih knjigarnah ni bila nekaj »prazničnega«, posebnega, temveč pojav, ki je povsem vsakdanji prav povsod, kjer prodajajo knjige.

Pomislila sem na Čehova, mojstra ne samo novel in dram, temveč tudi čudovitih zgodb, v katerih opisuje rusko zlagano malomeščansko »privrženost« kulturi v devetdesetih letih minuloga stoletja. Spomnila sem se njegovega prosvetljenega trgovca Sidorova, ki se je odlo-

čil, da odpre knjigarno v podeželskem mestecu. Nobenega zanimanja za knjige niso pokazali meščani in Sidorov je razočaran razprodal knjige po rublju in pet kopejk za kilogram — kot papir za praktično uporabo. Potlej je odprl trgovino s posodo, katranom, tobakom, milom, prodajal je galanterijo in suho meso...

Danes pa... Nikjer na svetu ne izhaja toliko knjig in v tako velikih nakladah kot v Sovjetski zvezi. In nikjer niso knjige tako hitro razprodane. Pa ne samo zato, ker so poceni, zato in predvsem zato, ker je branje ljudem vsakdanja potreba.

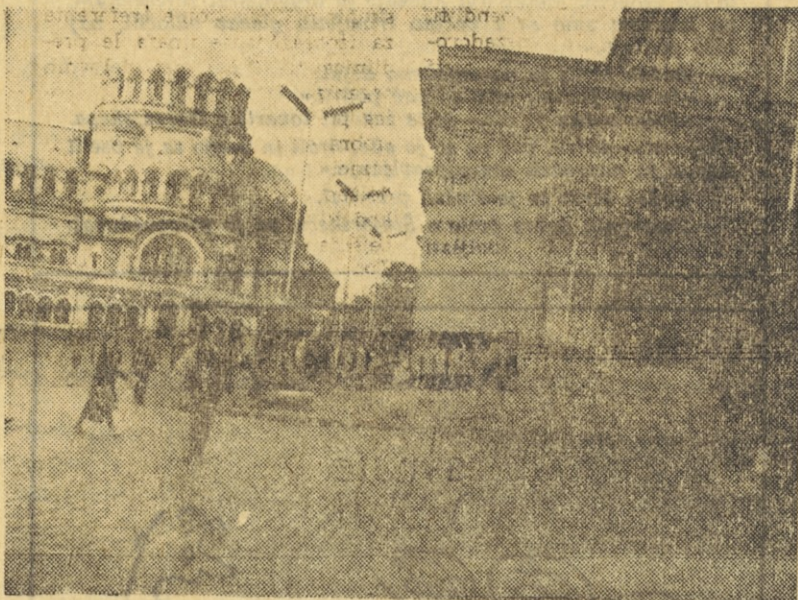
Zato, tudi zato, sem srečala toliko dobrih, plemenitih ljudi. Zato Galja ni bila izjema, temveč eden od mnogih sovjetskih ljudi, ljudi današnjega časa.

Da bi bile vezi prijateljstva z nami čim trdnjše, je naša in moja novoletna želja!

NENA LUZAR

POZABljena TORBICA

Motiv iz Sofije

Njen naslov sem izgubila. Če pa še kdaj pridem v Sofijo, vem, kje jo bom našla. Spoznala sem jo tistega večera, ko sem v glavnem bolgarskem mestu po cenejših hotelih zamašala za sobo. Dve uri sem hodila iz recepcije v recepcijo. S kovčkom in potovalno torbo v rokah, utrujena in željna počitka. Soba bi lahko dobila za dvajset levov. To je deset dolarjev.

šepnila, »za štiri leve vas prenočim. Če ne boste zadovoljni, se jutri preselite v hotel.«

Bila je slabo oblečena, vendar čista. Pri nas bi premišljevala o predlogu, na tujem si zaradi denarnice manj zahtevala. Kasneje mi je postalo žal. Vsi živje radovednosti ne prenašam, čeprav sem novinarica.

Nemara si je po mojem pripovedovanju ustvarila mnenje, da bi prenesla strošek za taksi, kajti na križišču me je nasilno prijel pod roko in odpeljal k odcepu, kjer je stala dolga vrsta avtomobilov. Ne da bi vpra-

šala, koliko stane prevoz, je najela vozilo. Skrbelo me je, kako bom poravnala račun. Sama nekaj stotink leva sem imela pri sebi, ki sem jih prinesla iz Jugoslavije. Za tramvaj do prve menjalnice...

Toda sopotnica je sama poravnala račun in mi pomagala odnesti prtljago do pritične polne hišice, ki ji beli omet ne more prikriti starosti. Utrujeno sem se sedela na zasilni kavč, prenatrpani čumnati, ki jo sčetrana zavesa loči od njene sobe. Še za zrak ni bilo dovolj prostora.

Gospodinja, ki me je pustila samo, se je vrnila k velikim kovčkom nasoljene ribe, debelo narezani čebuli in zeleni papriki na zehnem krožniku.

Zelela sem se urediti pred večerjo. Tedaj opazim, da nimam torbice. Obšla me je groza. Vse osebne dokumente s potnim listom vred sem imela notri. In denarnico! Planila sem k plašču in gospodinja na hitro vprašala, kako pridem do odcepa s taksiji.

»Sami bi se zgubili, z vami pojdem. Bodite brez skrbi, torbico dobite nazaj. Naši soferji so pošteni,« me je mirila. »Morda

vas že čaka v njihovi pisarni.«

Hvaležna sem ji bila za dobre besede, verjela ji pa nisem. Se soferja si nisem zapomnila, ne številke vozila. Gospodinja je trdila, da je sofer rjavolasec, z rahlo plešo, star kakih štirideset let, vozilo pa da bi teže prepoznala, ker so si podobna. Skoraj same »volge« z značilnimi šahovnicami za javna vozila ob straneh...

V pisarni ni bilo torbice. Morali sva sami na to. Kmalu sem se prepričala, da je gospodinja precenjevala svoje opazovalne sposobnosti. Od vseh plesastih soferjev je zahtevala torbico, nobeden pa naju ni prepoznal.

Cas je hitel. Taksiji so odhajali in se vračali po opravljenih prevozih. Brezvoljno sem se postavila ob stran ceste, kakor da se me vsa reč ne tiče več. Obžalovala sem, da nisem šla spat. Gospodinja pa se je gnala za torbico, kakor da bi bila njena. Ni se pustila pregovoriti, da bi odšli, čeprav sem ji poleg svojih pomislekov povedala še načrt za novo akcijo, ki jo izpeljem naslednjega dne. Nameravala sem

si sofer ne bo zapravil kariere. Slej ko prej bi ga odkrili.

In prav je imela. Čez trideset ure sem v milijonskem mestu dobila nazaj torbico, ki sem jo pozabila v neznanem taksiju. Sofer naju je sam prepoznal. Od daleč nama je pomahal in se smejal.

»Vedno pregledam avto, preden odidem na novo vožnjo. Če bi mogel, bi se vrnil prej, ker sem vedel, da ste v skrbeh.«

Izročila sem mu dolar, čeprav bi mu rada dala več za njegovo poštenost.

Dolgo v noč sva se z gospodinjo pogovarjali ob izpraznjem lesenem krožniku. Pokojni ne ima malo. Zaradi boleznij je zgodaj ostala doma. Bila je farmaceutka. Sin študira v Pragi. Poročil se je tam, trije ljudje teško živijo z ženino plačo. Vsak mesec jim pošlje velik paket. Moža ni omenjala.

»Zato, glejte, oddajam tale kot. Se kuhinji sem se odrekla. Pred hišo si kuham. Zame je dobro, le pozimi, kadar je mráz,

Bolgartija

zaprostiti bolgarske novinarje za pomoč. Preko radia in tiska bi mi morda uspelo, dobiti nazaj vsaj potni list in osebno izkaznico.

»Bolgari smo pošteni,« je ponavljala, »zaradi nekaj dolarjev

se mi stoji po kuhinji. Veliko Jugoslovancev je že prenočevalo pri meni, mislim, da vi ne boste zadnji.«

Prepričana sem, da ne bom. K dobrim ljudem vsakdo rad pride. MARIOLA KOBAL

SREČANJE NA TUJEM

Tisti jesenski večer so nam z mizami v Restaurant Van Eyck v Gentu stregli svečano večerjo. Naši flamski prijatelji so bili vse štiri dni bivanja jeseniških gledaliških amaterjev v Belgiji enako imenitni gostitelji. Tisti večer naj bi bil imenitnejši od drugih le tolikanj, kolikor je bil naše

Pri eni izmed miz, za katerimi smo sedeli skupaj s flamskimi prijatelji, se je med nami znašel lepo oblečen gospod, ki je začel dobro govoriti srbsko. Nihče sprva nanj ni bil pozoren, saj smo se ta dan že srečali s predstavnikom naše ambasade. Morda je tudi on od tam. Med večerjo pa smo tisti, ki smo se

Le kako je zvedel za nas, sem premišljevala. Tega ni povedal. Ostal je vendarle precej skrivnosten. In med razgovorom, med obujanjem spominov na domovino, so se mu oči večkrat mokro zasvetile.

Potem so se dogodki vrstili z bliskovito naglico. Pravkar sem nekaj brskala po svoji torbici, ko sem zaslišala za hrbtom ropot. Ob pogledu nazaj sem zagledala kot v krču vzpelo telo neznanca, ki se je hip zatem s truščem zrušilo med stole. V ušesih mi je odzvanjal krik, njegov, morda moj lastni...

Srce je komajda še utripalo. Ali je kap, božjast, smo se spraševali. Odnegli smo ga v pežo in čez nekaj minut mu je zdravnik že dal rešilno injekcijo za srce.

Da ima možak šibko srce, je dejal zdravnik. Visoka starost in toliko naenkrat nekopičenih čustev ob tem njegovem srečanju z rojaki na tujem, to da je povod njegovega srčnega napada.

Je dejal zdravnik. A zdaj da je dobro, naj se vrnemo v jedilnico in, kar veselo naprej.

Vrnili smo se. Veselo naprej? Vse misli so veljale življenjski pogodbi tega našega rojaka, ki smo o njej vedeli tako malo.

Nekdo je končno razjasnil uganke, kako je prišel med nas. Prijatelj, gledališki igralec, mu je omenda povedal za naš prihod. On da ne bo utegnil ta večer v restavracijo, a naj gre gospod Jovanović kar sam.

In prišel je. In odnesli so ga. Rojaka Jovanovića smo videli zadnjič, ko so ga na nosilih nesli mimo steklenih durí jedilnice. Mahal nam je nasmejan v poropot, ker nas je nasmejan v poropot, ker nas je tako hitro izgubil, kot je izgubil že toliko stvarí v življenju? Ali pa je morda jokal zato, ker ni vedel, kako bo plačal štiristo belgijskih frankov za zdravnikov obisk, injekcijo in posteljo vsaj za eno noč v bolnišnici? Bil namreč ni le sam v tujem svetu. Ze nekaj let je brez službe in brez rednih prejemkov. Star je dvainšestdeset let.

Srečno, srečnejše novo leto, rojak Jovanović, ki o tebi tako malo in tako mnogo vemo!

SONJA GAŠPERŠIČ

Meseca oktobra so jeseniški gledališki amaterji gostovali v Belgiji. Njihovi flamski prijatelji so bili nenadkriljivi gostitelji. Na sliki: slovo v Gentu

Med bivanjem na Flamskem so se srečali tudi z nekaj našimi rojaki. Eno izmed teh srečanj je popisano v prispevku »Srečanje na tujem«

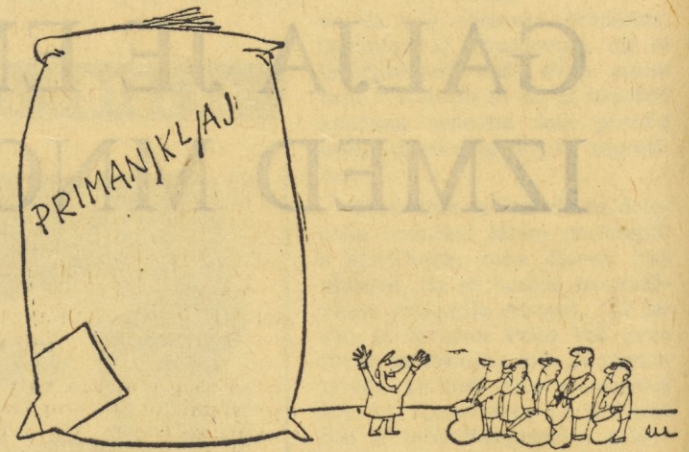
Najboljši vic

Dedek Mraz je razpisal natečaj za najboljši vic minulega leta.
 In napovedanega dne so se v sejni sobi družbenih organizacij zbrali predstavniki dobre volje delovnih ljudi.
 »Veste,« je rekel Ljubljčan, »ondan je uprava naše bolnišnice objavila v časopisih naslednji oglas:
 Pri pregledu našega poslovanja v zvezi z gradnjo nove bolnišnice smo ugotovili, da potrebujemo še kakih 52 milijonov dinarjev za to, da bi vsaj ogradili prostor, kjer bo nekoč stala nova ljubljanska bolnišnica. Prosimo vse zainteresirane, ki so pripravljeni v naslednjih dneh zapustiti ta svet ter tako omogočiti njihovim žalujočim ostalim, da namesto vencev na grob dajo denar v naš sklad, naj se zglasijo v naših prostorih.«

— NE, DA GA BO SAMO ODKLENIL, TUDI GOVORIL BO LAHKO.

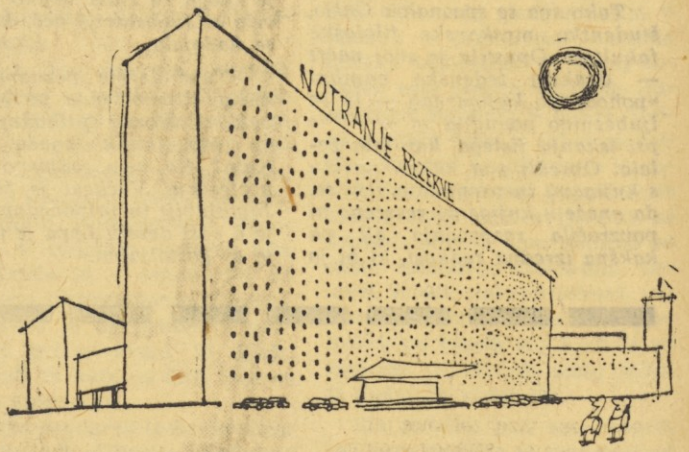

— NIČ STRAHU, TOVARISI, BOLJ ODGOVORNI BOSTE DOBILI VEČ...

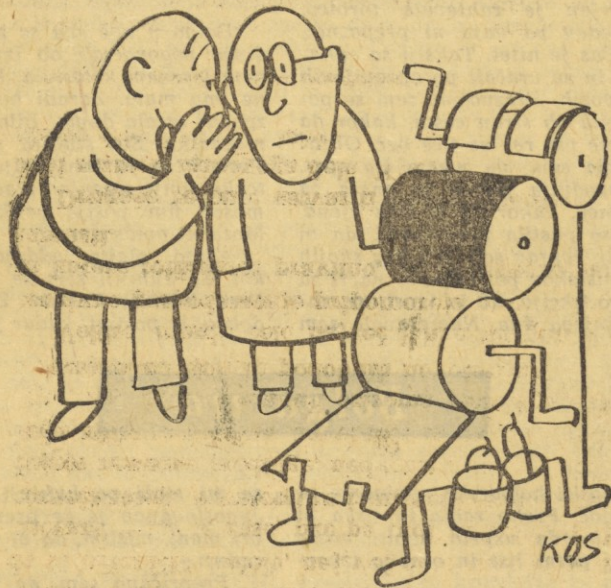

— VIDIS, POLDE, PA NIMAMO VEČ DIREKTORJA! V CASOPIS BOMO DALI OGLAS, A KDO NAM BO VERJEL, DA GA ZARES ISCEMO?!

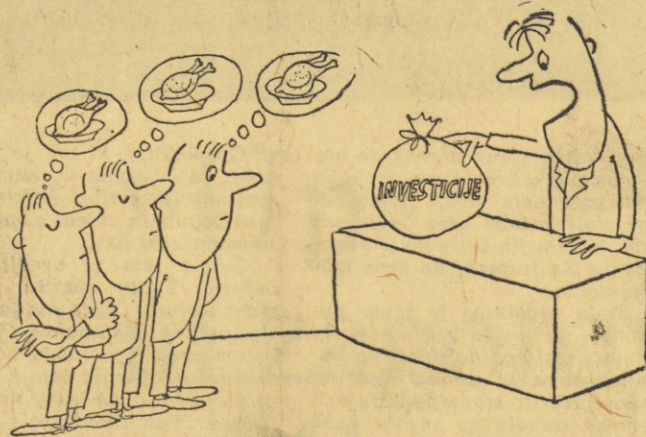
Navzoči so se zasmjeli, dedek Mraz pa je ostal resen.
 Potlej ga je skušal nasmejati zastopnik dobre volje s Primorskega.
 »Stanujem v stolpnici z dvigalom, v trisobnem stanovanju s centralno kurjavo. Ko sem podpisal, da bom leta 1970 plačal 87.000 dinarjev stanarine na mesec, sem vprašal točkvalca: Kaj, samo toliko?, pa so mi rekli: Morebiti bo tudi nekaj več. Za zdajšnje točkovanje je občina dala 50 milijonov; ker pa so številni stanovalci nezadovoljni z našim točkovanjem in se bodo pritožili, jim bo moralo bodoče stanovanjsko podjetje vnovič točkovati stanovanja. Koliko bo to veljalo, pa še ne vemo.«
 Dvorana bruhne v krohot, dedek Mraz pa se še bolj zresni.
 »Naj jaz poskusim,« se oglasi tovariš z Gorenjskega. »V našem mestu imamo na vogalu Stare ceste in Nove ulice hišo, za katero se nismo mogli sporazumeti, če naj jo podremo ali ne, zato je občinska uprava naročila urbanistom, naj izdelajo dva urbanistična načrta: v prvem naj hišo podrejo, v drugem pa ne. Če sta bila načrta narejena in plačana, ju je naš zavod za napredek samoupravljanja razstavil, da bi ju občani lahko proučili. Mesec dni kasneje je organiziral referendum, na katerem smo se z večino trinajstih glasov odločili, naj hišo podrejo.«
 Dedek Mraz je namrgodeno dejal:
 »In kaj potem; hišo so pač podrli.«
 »Prav v tem je vic,« se je zarežal tovariš z Gorenjskega.
 »Hiše niso podrli, pač pa so jo adaptirali in vanjo se je vselil Zavod za napredek samoupravljanja.«
 Dedek Mraz se je živčno presedal.
 Zastopnik dobre volje s Stajerskega pa je pripovedoval:

— SAJ ODKRITI JIH NI TEZKO — SAMO VEN JIH PA SE DOLGO NE BOMO ZBEZALI...

— S TEM STROJEM, KI SMO GA KUPILI POD ROKO, SMO KONČNO REŠILI VPRAŠANJE USTVARJANJA DEVIZ V NAŠEM PODJETJU. VESTE, DOLARJE TISKA.

— NE, ČENE PISKE VAM NE BODO LETELE V USTA, BODITE. PROSIM, TOLIKO PRIZADEVNI IN SI JIH VSAJ SPECITE SAMI.

»V naši komuni imamo pet industrijskih podjetij. Najmanjše je kovaško podjetje, ki je pred kakim mesecem dni pisalo mizarskemu podjetju, naj mu vrne tistih 19 milijonov, ki mu jih dolguje, češ da nimajo niti ficka. Včeraj pa je poštar prinesel kovaškemu podjetju dopis, ki mu ga je poslala Jeklarna, naše največje podjetje, in v katerem je rečeno: Vljudno vas prosimo, da nam poravnate tistih 36 milijonov, ki nam jih dolgujete, ker moramo plačati 31 milijonov dolga rudarskemu podjetju, ki mora takoj vrniti 26 milijonov gradbenemu podjetju, ki mora poravnati svoj dolg v znesku 21 milijonov dinarjev mizarskemu podjetju, ki je dolžno vam.«
 »Dober je,« se je oglasil tovariš z Dolenjskega, »toda moj ga prekaša. Vem za podjetje, ki je po reformi najprej proučilo, za koliko so podražili izdelke v konkurenčnih podjetjih, potem pa je njihov predstavnik povedal potrošnikom: Konkurenca je podražila izdelke za 500 dinarjev. V imenu delavskega sveta in uprave našega podjetja pa vam obljubljam, da svojih izdelkov ne bomo podražili za 500 dinarjev. Poldrugi mesec kasneje, so jih podražili za 700 dinarjev ter tako svojo obljubo izpolnili.«
 Ljudje so se krohotali, dedek Mraz pa je bil hud:
 »Tovariši, to so resne zadeve!«
 »Niso resne,« so mu vsi povprek ugovarjali zastopniki dobre volje občanov, »saj je bila vsaka beseda izmišljena.«
 »Res?« je nejeverno vprašal dedek Mraz.
 »Seveda,« so mu zatržili, »nobena ni bila resnična.«
 In tedaj se je dedek Mraz zakrohotal ter ves solzan od smeha dejal:
 »To je najboljši vic, kar sem jih danes slišal.«
 Ker pa je bil ta vic kolektiven, je obdaril vse navzoče. Vsak je dobil igrico: »Človek, ne jezi se.«
 JANEZ VOLJČ

BOŽO KOS

Vprašani uredništva:
 1. Aktualna tema časa je reelekcija. Zato, kaj sodiš v tem primeru?
 2. Za zdaj nič novega v devizni politiki. Vendar, kaj storiti, da bi tudi to področje vsaj nekoliko reformirali?

ANDREJ NOVAK

Vprašani uredništva:
 1. Kaj po tvojem mnenju storiti, da bi naše samoupravljanje v prihodnje bolj intenzivno zaživelo?
 2. Kakšen je tvoj predlog za našo investicijsko politiko v prihodnjem letu?

MILAN MAVER

Vprašani uredništva:
 1. Kakšno spremembo predlagaš v delitvi?
 2. Katera je najpomembnejša notranja rezerva našega gospodarstva — in seveda, kako jo tudi odkriti?